

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenként egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések
szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére
kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.
Hirdetés ára oldalanként 40 kor.

TARTALOM-JEGYZÉK: (Vezércikk.) Országos prot. szövetség. Az országos prot. szövetség kérdéséhez. *Zsilinszky Mihály.*
— Az „utasítás” a nem állami elemi népiskolákról stb. *Kund Sámuel.* (Folyt. köv.) — Tünetek *Mohácsy Lajos.* — A tiszai egyházkerület felterjesztése a vasárnapi munkaszünet tárgyában. — **Tárca.** Téli ének.
— **Belélet.** — Irodalom. — Szerkesztői üzenet. — Hirdetések. —

ORSZÁGOS PROT. SZÖVETSÉG.

Az országos protestáns Szövetség kérdéséhez.

Nem szívesen szólok hozzá, mert az ország-
szerte szemünk előtt keletkező „Szövetségek”,
készülődések és szervezkedések háborút jelente-
nek. Nekünk pedig békés fejlődésre — és nem
belháborúra lenne szükségünk.

De hát a külviszonyokat nem mi teremtjük,
nem mi irányozzuk. Ami egyedüli feladatunk a
korszellem irányát megfigyelni, és a tényleges
viszonyokhoz alkalmazkodva, tovább haladni a
józan felvilágosodás útján. Mindenkor pedig a
saját lételünk és egyházi fejlődésünk feltételeit
biztosítani. Ma csak a lelki vaksággal megvert
emberek nem látják azt a nagy veszedelmet,
mely a hazai protestántizmus fennállását a kle-
rikalizmus előnyomulásában és azon törekvésé-
ben fenyegeti, hogy az 1848. XX. t.-cikkben foglalt
jogegyenlőségi és viszonzási elvek megsemmi-
títésével Mária országában a katholicismusnak
régii „uralma” vissza szereztessék.

Vajon mit jelent az, mikor a hatalmas ró-
mai *ecclesia militans* hazánkban „sérelemről”
beszél? Mikor a kath. népet, mely az *egyházi adó
terheit* nem ismeri, lázítják és egy külön tö-
meggé egyesítik „a katholicismus restaurálása”
végett?

Nem vesszük-e észre, hogy Magyarországon
ma az egész politika a *népkegy hajhászatából* áll?
A gomba módon szaporodó egyletek, szövetsé-
gek, ligák mind arra törekeshnek, hogy a nép
tömegét szervezzék saját elveiknek és kitűzött
céljaiknak megfelelően. Csak a protestáns egyház,
a kiválóan demokratikus népegyház mutat kö-
zönyt saját magasztos céljai iránt!

Az istenadta nép aggódó szemmel keresi
vezéreit, akik az új viszonyok zürzavarában meg-

mutatnák az igazság követendő útját. De a ve-
zéreik nem mutatkoznak.

Igen természetes, hogy ily körülmények
között nyugtalanra lesz, ösztönszerűleg más ve-
zéreket keres. Olyanokat, akik legalább jó barát-
ságot mutatnak neki, akik körülveszik
mézes-mázos beszéddel, és akik igen jól tudják,
mivel lehet az egyszerű parasztnak az eszét meg-
hódítani. Nem jól van ez így.

Eltekintve a politikai dulakodások elvtelen-
ségeitől, nézzük csak, mit mivelnek évek óta a
római kath. nép vezérei? Új meg új pártokat,
egyesületeket, congregációkat, nagy gyűléseket,
népszövetségeket szerveznek mágnások és főpa-
pok vezetése és pártfogása alatt. Pénz van elég
utazásra, zászlókra, muzsikára, processiókra, köz-
ebédek, szónokok és lapok fizetésére. És a nép
megy, bámul, hallgat és magába szedi a szóno-
kok tüzes beszédeit, melynek a csattanója mindig
az: mindent a népért, annak jólétéért és jogai-
nak megvédéséért!

A népbolondítás nagy eredménnyel folyik
évek óta. Ez előtt néhány évvel B. Standach
Adolf és Gr. Szapáry Ilona elnöklése mellett egy
„Országos keresztény Szövetség” alakult, mely
ellen a klérus azért, mert nem volt kizárólag
„katholikusnak” jelezve, nagy mozgalom támadt
az egyedül üdvezítő egyház kebelében. Ezt a
mozgalmat a hercegprimás sem volt képes le-
csendesíteni.

Egymást követték az új „kath. országos
szövetségek.” Ezek közt legújabban a „kath sajtó
szövetség” és a „kath. országos népszövetség.”
Mind a gazdag főpapok védelme alatt. Valameny-
nyinek egy a célja: a régi középkori kath. egy-
ház hatalmának visszaszerzése, „mellyel — ugy-
mond — *mindent, nélküle semmit sem lehet elin-
tézni!*”

Csodálkozva olvassuk a kath. politikai és
egyházi lapok egyértelmű izgatását, melyhez ha-
sonlót a kormány semmiféle más egyháznál meg
nem tűrne. Álljon itt néhány mutatóanyag azon

testvéreink részére, akiknek helyzete nem engedi meg, hogy a római egyház óriási sajtó termékeit olvashassák:

„Ujabbán — ugymond — a kereszténység helyét az antikristianizmus foglalta el, mely bukás felé vezeti az emberiséget.“ A romlásba döntött emberiséghez a kereszténységnek nagy köze van. A mai fejlődésnek alapját ez vetette meg; ő rakta le a kultura épületét. „A kereszténységnek az emberiség java érdekében, a kultura, a tudomány érdekében *vissza kell vinnia régi hatalmát a köz- és magán életre*, a politikai és társadalmi mozgalmakra.“ Kereszténység náluk — katholicizmus!

„A cél a katholicizmus régi pozíciójának visszahódítása. Az út hozzá a régi összetartásnak megteremtése. Ez által egységes állásfoglalás, egységes és együttes erő kifejtés az összes katolikusok részéről. Ez lesz hivatása a katolikus népszövetségnek!

Előképek a német *Volksvereine*, melyet „az országos Katolikus Szövetség“ készített elő. Jelvénye „az aranykoronás fehér kereszt“, melyet büszkén hord minden kath. ember.

„Az országos Kath. Szövetség meggyőződött arról, hogy a népszövetség az a szervezet, mely magába foglalhatja az egész magyar katolikuságot. Ez a szervezet az, mely által kath. felebarátunknak, mint társadalmi embernek, minden szükségletét felöltheti, megteremtheti a régi testvériséget, a régi összetartást s mindazt, ami ebből természetesen következik.“ . . . Első teendője, hogy táborba hozza az összes katolikusokat . . . Jövendő működésében *épügy, mint a múltban, csak egyetemes katolikus szempontok vezethetik!* Emberek, tények, törekvések; *társadalmi és politikai irányzatok* minden a katolikus szempontjából lesz elbírálva! A népszövetség az egész embert akarja felkarolni. Túlsúlyra akarja juttatni azt az eszmét, mely a ker. igazságok által megfelelően az ezredév óta nyílegyenesen megállapított *életiránynak!* . . . Csak a közös kath. célokkal kell foglalkozni. A jelszó: *a katholicizmus védelmére, egymás segítésére mindnyájan egyesülünk!*

Ilyen célú országos *népszövetség* alapszabályai már a belügyminiszterhez küldettek megerősítés végett! Ezen alapszabály 3. §-a ez: „Szüntelen *mozgalmat fejt ki*, hogy a kath. társadalom minél szélesebb rétegeit *kebelébe vonja*. A népszövetség a népet akarja megszólaltatni, és pedig azt a népet, mely „óriási többségében katolikus.“ Ez a többség a „maga kath. céljait akarja szolgálni úgy a tudományban, mint a művészetben, politikában és társadalomban is. Győzzön a többség! ez a demokratikus elv.

Ezen elv fellállításával akar az arisztokrata

katholicizmus győzni és uralkodni Magyarországon. Minden tartózkodás nélkül hirdetik, hogy a régi hatalmat ismét az egyház kezébe akarják keríteni. Ennek a hatalomnak — ugymond — tartozik engedelmessé válni és tőrni a kisebbség ügyé; mint mi (t. i. katholicis.) tőrjük az ő uralmat (?) Azt fogjuk tenni, amit eddig a katholicizmus ellenfelei tettek; állandó érintkezést tartunk fenn táborunk minden tagjával, hogy folyton ébren tartsuk a *tette* való készséget, folyton alkalmasabbá tegyük a kitűzött *cél* szolgálatára . . . Lajstromba fogjuk szedni azokat a katholicusokat, akik nem csak az anyakönyv szerint azok, hanem életük szerint is. Fel fogjuk költeni a kath. öntudatot és keresztül vinni, hogy kath. ember megkapja érdemleges helyét a községben, városban és az országgyűlésen is . . .

Ime, ilyen a külső szervezkedés képe, mely a nagyvilág láttára történik. Hogy mi történik a színpadon megett, azt kevesen látják; még kevesebben tudják. De azt tudja mindenki, aki a hazai protestantizmus történetét csak főbb vonásai között is ismeri: mit jelent az reánk nézve, mikor a gazdag, a hatalmas, az uralkodó római egyház „a katholicizmus régi pozíciójának visszahódítására, a katholicizmus védelmére“ faluról falura, az összes kath. népet egy szövetséggé, harcra kész tömeggé toborozza! Demokratikus elvet hirdet, midőn azt kiáltja: *többségben vagyok és ezzel uralkodni akarok!*

És mit csinálunk mi? Oldott kéveként heverünk szétszórva a földön, unatkozva, osztozva és várva: mikor fog a sült galamb a szánkba repülni. Nem látjuk, mint szedik szét szemünk láttára az 1848. XX. t.-cikk alapköveit, hogy az évszázadok nehéz munkájából és szenvedéseiből épült egyetlen védvárunk egyszerre összeomoljon.

Ily körülmények között feleljen minden hű protestáns embernek lelke erre a felvetett kérdésre: kell-e hát „Országos Protestáns Szövetség“ saját veszélyeztetett legszentebb érdekeink védelmére?

Zsilinszky Mihály.

Az „utasítás“ a nem állami elemi népiskolákról.

(Folytatás.)

II.

A miniszter utasítása második fejezetében az államsegély kérése s engedélyezése körül követendő eljárásról intézkedik, közelebbről azon alakításokat állapítja meg, amelyek szerint az államsegélyért kérvényező gyülekezetek folyamodványait főszerelni tartoznak.

Elvi szempontból ez ellen általánosságban kifogást emelni nem tudnánk. A ki segélyt ad, annak joga van megállapítani azt, hogy kinek minő fölté-

telek mellett ad, mi móddal ad. Ezen kívül nem szabad elfelejteni, hogy a kormány felelősséggel tartozik az állam pénzével való gazdálkodásáról. De tekintetbe jön itt az is, kell, hogy tekintetbe véssék az, hogy itt nem kegyelemről van a szó, melyet osztogatni, melyet megtagadni kényem-kedvem szerint lehet. Itt a magyar államnak kötelezettségéről, egy nagy váltóról van szó, amelynek beváltására eddig is történtek részletfizetések, most újabb részletfizetések is fognak történni. Ez az újabb törvény csak egy újabb lépés a 48 ki törvény végrehajtása felé, de még a célnál nem vagyunk. A 48-ki kötelezvény azt tartalmazza, hogy a törvényesen bevett vallásfelekezeti szükségletei közálladalmi költségekkel fedeztessenek, az 1907-ki törvény fölemeli a szükségleteket és ezen fölemelt teher hordozására is csak részben járul hozzá államsegéllyel. Csak a tanítói javadalmak kiegészítésére és a korpótlékokra helyez segílyt kilátásba, azonban a tanítói javadalmakon, a korpótlékokon fölül még egyéb iskolai szükségletek is vannak. Ezeket az „Utasítás” nevei, emeli az eddigi állapothoz képest, de ezen szükségletek fedezésére államsegélyt nem ad.

Oly igényeket támaszt az utasítás szemben a hitfelekezeti iskolákkal, amely igényeknek a falusi községekben létező állami iskolák sem tehetnek meg; eddig legalább nem! Az állami iskola főtartására a község polgárai fizetik adójuknak 5%-át iskolai adóban. Minden többi költséget fedez az állampénztár. A községi iskolák hasonló kedvező helyzetben vannak. A hitfelekezeti tagjai rendszerint sokkal terhesebb adót fizetnek az 5%-nál, mert a népiskolai törvénynek egyik fogyatkozása az is, hogy az adózó polgárok hozzájárulásának minimumát ugyan megállapítja, de nem állapítja meg azt a maximumot, mely teherként nehezedhetik a hitfelekezeti adósok vállaira. És az államsegély megtagadtathatik az agyon terhelt gyülekezettől, megtagadtathatik nem csak az iskola egyéb szükségleteire, hanem a korpótlékokra, a fizetési kiegészítésre nézve is, amely összegek pedig a tanítónak a törvény rendelkezése értelmében föltétlenül kijárnak. Megtagadtathatik, dacára annak, hogy a gyülekezet szegénysége hivatalos hitelességgel — úgy amint azt az utasítás előírja — igazolva van. Megtagadtathatik, mivel az a szegény gyülekezet, mely a tanítói alapfizetést sem bírja előteremteni, még kevésbé bírja a tantermet oly nagyságban fölépíteni, amily méreteket a törvény előír, megtagadtathatik, mivel a szegény gyülekezet a tanterembe kénytelen több tanuló befogadni, mint a mennyit a törvény megenged, állami iskolák is színlődnek ebben a bajban, a kormány pedig a hitfelekezeti iskola mellé állami iskolát fölláttani nem akar vagy szinte nem tud — pénzforrás hiányában; megtagadtathatik, mivel a gyülekezet szegénysége miatt nem képes oly bőségesen fölszerelni iskoláját, mint ahogyan azt az utasítás melléklete (IV. függelék) követeli.

Értesülésem van egy állami iskoláról, melybe 180 mindennapi tanköteles jár egy tanító elé — az egyik fele délelőtt, a másik fele délután. Értesülésem van állami iskoláról, melybe 105–110 tanköteles szokott járni sötét, kicsi, egészségtelen tanterembe. Értesülésem van állami iskoláról, melybe 130 mindennapi tanköteles jár, azonban itt már a tárgyalások szerencsésen befejeződtek volt, azonban a második tanítói állás jó időn át betöltetlen maradt. És mindezen esetek ugyanazon egy vármegyei járásban vannak! Az utasítás alapján a közigazgatási bizott-

ság az elősorolt hiányoknál sokkal kevésbé botránnyos hiányok miatt már nem ajánlhatja a felekezeti iskolát államsegélyre, amint hogy értesülésem van arról is, hogy egy közigazgatási bizottság csakugyan megtagadta az államsegélyre való ajánlást egyik tulsufolt, de korántsem annyira tulsufolt felekezeti iskolától, mint a milyenekről emlékeztem. És ez a hitfelekezeti iskola: több tanítós népiskola, melyben egy-egy tanító sokkal több tanuló oktathat sikeresen, mint amelyben egy tanterembe van beleszorítva az összes 6 osztály.

Ami az elemi népiskola fölszerelését illeti az utasítás IV. függeléké azt mondja: „már az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 11. §-a, midőn fölsorolja azon föltételeket, melyek mellett a hitfelekezeti iskolát föntarthatnak, elrendeli, hogy az iskolák kellőképpen bebutoroztassanak és taneszközökkel fölszereltesse. Az 1907. évi XXVII. t.-c. 15. §-a pedig az államsegélyezésének föltételéül a törvényszerű fölszerelést egyenesen előírja.” Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 11. §-a az iskola fölszerelésére nézve a hitfelekezeti iskolákat illetőleg ezt a föltételt állapítja meg, hogy az iskola táblákkal, amennyire lehet, földgömbökkel, térképekkel, természetrajzi ábrákkal s általában a legszükségesebb taneszközökkel föl legyen szerelve. Amely iskola a most fölsorolt taneszközökkel „a lehetőség szerint” el van látva, az törvényesen föl van szerelve. Es falu helyen ez a fölszerelés elégséges is. Maga a miniszter is úgy látszik ezt tartja, mert ezeket az eszközöket és csakis ezeket, ingyen példányokban adja arra reá szorult, folyamodó gyülekezeteknek. Volt alkalmam nem régen beszélgetni egy állami tanítóval és kifejezést adtam abbéli kétségemnek, hogy az állami iskolák sincsenek mind azokkal a tanszerekkel fölszerelve, melyeket a IV. függelék a hitfelekezeti iskoláktól megkövetel, ez a tanító azt válaszolta, városokban talán!

Midőn az 1907. évi XXVII. t.-c. 15. §-a az 1868. évi XXXVIII. t.-c. hivatkozik, t. i. a 27. és 28. §§ aiban föltételekre, akkor szorosán véve nem is a fölszerelésről rendelkezik, akkor tulajdonképpen e törvénycikknek 11. §-a 4. pontját érintetlenül hagyja. És midőn az utasítás 25. §. g) pontja a IV. függelékbe felsorolt tanszereket multhatlanul szükségeseknek tartja a teljes fölszereléshez, úgy annyira, hogy ezek nélkül az iskola joghátrányt tartozik viselni, akkor a törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott ezen rendelet tulajdonképpen tulterjeszkedik a törvény körén és ezen nem is törvényszerű többlettől teszi függővé az államsegély elnyerését.

(Folyt. köv.)

Tünetek.

Nem valami örvendetes tünetek biz ezek. Jellemzik egyházi viszonyainkat s egyuttal újabb bizonyítékot nyujtanak egyeseknek, sokaknak különös felfogásáról. Nem is foglalkozom velük valami nagy örömmel, mert hát a fekélyek felfakasztása, megoperálása éppenséggel nem jár holmi gyönyörrel. De lám ennek is meg kell lennie. Nyomában tisztulás, megkönnyebbülés jár.

Pedig ami egyházi közéletünknek is igen nagy szüksége van egy kis tisztulásra. Közgyházunk teste a sok lappangó fekély miatt láztól vonaglik, vére megromlik. Látja, érzi ezt mindenki. A panasz fel-fel

tör miatta itt is ott is. De hogy valaki valahol radikális gyógyszert ajánlana, vagy hogy ilyent használatba mert volna venni valaki, — no erről hát még nem hallottam. Mert hát panaszkodni, azt jól tudunk, de valami radikális orvoshoz hozzá nem mernénk nyúlni semmiért sem. Ha meg is látjuk a fájdalmat okozó fekélyt, hozzá nem mernénk nyúlni a műtökés éles pengéjével, hogy eltávolítsuk a testből, mert attól félünk, hogy feljajdul az illető. Ez pedig nagy baj lenne, mert ellenkezik a hagyományos „finom modorral“, „szelid bánásmód“-dal, „tapintatos eljárás“-sal. Ezért hát inkább továbbra is megtűrjük a testen a fekélyt s hegyibe ragasztunk egy darab szépségtapaszt. Ez pedig nem hoz gyógyulást, nem nyújt megkönnyebbülést a lázas testnek.

Egyházi közéletünkben pedig éppen ilyen eljárást követünk.

Gyülekezetek presbyteriumában, egyházmegyék, kerületek különféle bizottságaiban, a gondnokok, felügyelők és főfelügyelők karában hajh de sok olyan alak van, akiről nyilvánvaló, hogy szereplése, működése nem hogy előnyére, de határozott kárára, veszedelmére van a protestántizmusnak s közelebb a mi szegény lutheri egyházunknak.

Csak én magam az én szűkebb világomban hány ilyent ismertem!

Az egyik — kiváló család sarja —, ki szerepet visz és rangot visel az egyházkerületnél, róm. kath. vallású nővel köt frigyét. A másik, aki szintén több bizottság tagja s egyházmegyei és egyházkerületi funkcionárius: leányát reverzálissal adja nőül róm. kath. emberhez. Az egyik tekintélyes egyház gondnokának leánya reverzálissal ad, sőt úgy hallom, e napokban át is tér a kath. egyházba. A másik jeles gyülekezet felügyelője rendesen eljár a kath. kápolnába, sőt ott állandó padot bérelt s a padra kiszögé a névjegyt.

Az sem titok, hogy a pozsonyi theologia tanárai állandóan és következetesen kokettiroznak az unitáriusokkal. Sőt, ha jól tudom, az egyik közülök a Dávid Ferenc-egyletnek tiszteletbeli tagja. Szóval tiszteletbeli unitárius. Jó példa — a felekezeti türelem és béke megszilárdítására, mondják ők. Veszedelmes elvek lutheránus hithűségben, lutheranus egyházszereteten és az invariata Augustana confessióban erős lutheranus papok nevelésénél — mondjuk mi. Az egyik kerületi felügyelő „pártpolitikai szempontból“ szavaz egyházunk ellen a parlamentben.

De azért az illetékes helyen senki sem tesz erről. Mi is tűrjük. Sőt lelkesen éljenünk nekik. Megválasztjuk gondnoknak, felügyelőnek, bizottsági tagnak azokat, akik nem kitüntetés, de korholást érdemelnének. Ime a szépségtapaszt a fekélyeken...

Vagy itt van a legutóbbi egyetemes közgyűlés jegyzőkönyve.

Akik ott voltunk, jól emlékezünk arra a viharos, keserű emlékü jelenetre, melyet Prónay Dezső báró egyet. felügyelő elnöki megnyitójával provokált. Zúgás, moraj, zaj, közbeszólás, ellentmondás kísérte szavait. A mikor pedig az egyik közgyűlési tag a hagyományos szokás nevében azt indítványozta, hogy a megnyitó felvételük a jegyzőkönyvbe, hát orkászzerű erővel tört ki az ellenvélemény, úgy hogy maga Prónay báró is szabódott a felvétel ellen. De azért az egyetemes jegyzőkönyv mégis azt mondja, hogy az elnöki megnyitót a gyűlés osztatlan figyelemmel hallgatta végig s azt egyhangú ha-

tározattal a jegyzőkönyvbe felvételre határozta. És a beszéd szóról-szóra fel is van véve!

No hát kérem, én igen is kellő reverenciával vagyok mindenféle felsőség iránt s így most sem akarok ellenük véteni, de teljes tisztelettel kérdelem: mi ez?

Kérdelem magát az elnökséget, a jegyzőkönyv hitelesítő bizottságot és a főjegyző urat is: mi ez?

Hát lehet, hát szabad egy okiratot így megírni? Vajjon jelen voltak-e az urak azon a gyűlésen és hallották-e a megnyilatkozott közvéleményt? És mégis így szerkesztik meg az erről szóló jegyzőkönyvet?

Hol volt ott az osztatlan figyelem? Hol az egyhangú, egy értelemmel, közakarattal hozott határozat? Hogyan lehet ilyent írni?

Elvégre mindennek megvan a maga határa. Sokban lehetünk türelmesek, Fejbólintó Balázsok, vakok, süketek, némák, — már amint azt a körülmények kívánják — de már ezt mégsem tűrhetjük szó nélkül.

Akkora szépségtapasztunk már még sincs, hogy ezt is ilyennel ragasszuk be. Fakadjon hát fel ez a góc...

Mohácsy Lajos.

A tiszai egyházkerület felterjesztése a vasárnapi munkaszünet tárgyában.

A tiszai egyházkerület múlt évi közgyűlése felterjesztés intézését határozta el a kormányhoz a vasárnapi munkaszünetnek az állami hivatali életre való kiterjesztése tárgyában. A felterjesztést a püspök megbízásából Geduly Henrik főjegyző elkészítette s az a következő szövegben ment fel: Nagyméltóságú Kereskedelemügyi m. kir. Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk! A vezetésünk alatt álló tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület f. évi közgyűlése jegyzőkönyvének 81. száma alatt a szepesi városi egyházmegye javaslatára a következő határozatot hozta: „A közgyűlés a jogügyi bizottság indítványára feliratilag azzal a kéréssel fordul az államkormányhoz, hogy az állami tisztviselők megalkotandó szolgálati pragmatikájába a vasárnapi teljes munkaszünetet a lehetőség szerint vegye fel.“

Midőn ez alapon Nagyméltóságodnál tiszteletteljesen az iránt esedezőnk, hogy az állami tisztviselők megalkotandó szolgálati pragmatikájába a vasárnapi teljes munkaszünetet felvenni és e végre a vasárnapi munkaszünetről szóló, jelenleg érvényben levő törvény megfelelő módosítása iránt az országgyűlés elé javaslatot terjeszteni méltóztassék, kérésünk indoklásaként legyen szabad hivatkoznunk

első sorban is azon általános tapasztalatra, amelyet a közélet tényezőivel és a hivatalos körökkel való érintkezés nem sok kivétellel tár fel, s a melynél fogva a vasár- és ünnepnapok alkalmával végzett hivatali munka a hétközben elfáradt, túlságigott idegzetű tisztviselők részéről nélkülözi az odaadásnak azt a fokát, amelyre az ügyek sikeres és pontos lebonyolítása érdekében szükség volna. És ez alig is lehet másként, mert a természetnek meg vannak a maga kéréseivel törvényei, amelyek minden túleröltetést megboszlúznak és épen ott jelentkeznek káros visszahatásukban a legelevenebben, ahol a legnemesebb, legáldásosabb, de az egész emberi szervi életet a legteljesebb mérvben igénybevevő szellemi elfoglaltság terén van túlhajtás.

De legyen szabad továbbá hivatkoznunk a családi életnek ezen, az állami élet örökké szilárd, biztos alapjának szempontjára is. A mai társadalmi és családi életbeosztás tanúsága szerint a köztisztviselő reggeltől a késő délutánig — kivéve az ebéd rövid óráit — alig élhet családjának, alig lehet annak támasza a gyermeknevelés, a mindennapi gondok könnyebb lebonyolítása terén s alig lehet osztályosa az életüditő, nemesebb erkölcsi rugókat is tevékenységre sarkalló ártatlan családi örömöknek. Kifáradva a nap nap mellett reggeltől estig végzett hivatali munkában, szinte önkéntelenül is a könnyebb szórakozásokat nyújtó társaskörökben, mulatóhelyeken tölti el a nap 12 órájából még hátralevő részt, a helyett, hogy időközileg legalább koronként visszatérő módon, de igazán alapos pihenéshez jutva, vasárnaponként és ünnepnaponként derüesebb kedvvel, családiasabb hajlamokkal térne otthonába naponként végzett munkája után.

És legyen szabad hivatkoznunk vallás erkölcsi szempontokra is. A keresztyén, a zsidó és minden pozitív alapon álló világnézet egyik alaptörvénye, sok századok és évezredek által felette bölcsnek és célravezetőnek beigazolt alaptörvénye a visszatérő ünnepnapokon a rendes hivatás teendőitől való tartózkodás és a vallás erkölcsi szükségletek kielégítése. Magának az állami élet rendjének és nyugalmanak pillérei is végső fokon e vallás erkölcsi rend betartásán nyugosznak. Vallás erkölcsi komolyság nélkül egyesekben és tömegekben — amint ezt korunk némely szellemi áramlatai oly élénken igazolják — meginog a kötelesség tisztelete, a törvényes rend iránti bizalom és engedelmesség érzete. És mondanunk sem kell, mennyire demoralizálólag hat e tekintetben középünkre, ha a tisztviselői teendőkkel elhalmozott intelligens elemeket a vasárnapi és ünnepnap isteni tiszteleteken következetesen nélkülözik, ami már a jó példaadás, de maguknak az érdekelt tisztviselőknek földi boldogsága és mennyei üdve szempontjából is egyaránt káros.

Végül legyen szabad hivatkoznunk a művelt külföld, s különösen az előkelő szellemi életet élő, de egyuttal anyagilag is a legbiztosabb alapokon álló Németország, Angolország, Dánia, Hollandia, Amerika példáira, ahol a tisztviselők teljes vasárnapi és ünnepnap munkaszünete törvényhozásilag biztosítva van s egyes átmeneti intézkedések betartásával az állami élet mégis zavartalanul funkcionál minden szerveiben.

Előadott indokainknál fogva tehát újból esedezünk: méltóztassék egyházkerületünk kérését kegyesen mérlegelni és lehetőség szerint teljesíteni.

Kik is maradtunk

Miskolcon, Sajógömörön, 1907. évi december hó 30-án.

Nagyméltóságodnak

mély tisztelettel:

Zelenka Pál,
püspök.

Szentiványi Árpád,
kerületi felügyelő.

Geduly Henrik,
főjegyző.

T Á R C A.

Téli ének.

Saját dallamára.

Hála neked, ég, föld Ura,
Édes Istenünk,
Kegyelmedből került újra
Rendes, szép telünk;
Meg nem halva
Csakis alva
Lágy hó pelyhében,
Jégbe, fagyba
Fűszál vagy fa
Békén megpihen.

Mindenható Urnak mondlak,
Égi, szent Atyám,
Csodadolgok váltakoznak
Lehed fuvatán;
Tegnap még zöld,
Ma fehért ölt
Szélés a világ.
Hajók felett
Hajók helyett
Nép jár, kocsi hág.

Gazdag vagy te, boldog Isten,
Tagadhatlan tény,
Merre nyáron virág sincsen,
Ott im, pompa, fény;
Ha nap, ha hold
Sugarat ont,
Ragyog idelent
Gyémánt, kristály...
Hol a király,
Ilyet ki teremt!?

Téli pompa zordon árnya
Nyomor, inség, bűn,
Mily nagy jó, hogy tudjuk már ma,
Van, ki segél hűn;
Égi Atya
El nem hagyja
Földi gyermekit,
Fia, Lelke,
Hő szerelme
Bút, bajt megenyhít.

Hallgat ének, vig madárdal,
Kolomp, tilinkó,
Dolgosoknak zsvajával
Tréfás, játszi szó,
Ligetekben
És berkekben
Nyugvó csend vagyon,
Hegyen, síkon
Most nő titkon
Jószág és vagyon.

Zúzmara fák rideg ágán
Ízes gyümölcs nő,
Havas szántók sivárságán,
Hava midőn jó,
Kalász tenger
Állat, ember

Orómére leng,
Szól a határ,
Munka, madár
Zaja, füttye zeng.

Kezed nekünk töméntelen
Ajándékot ad,
Szívünk se lesz hűségtelen,
Atyánk, te hozzád;
Bűnt kerülünk,
Bűbajt türünk
Bizva te benned,
Szegénnyt számunk.
Jól ellátunk,
Áldva szent neved!

BELÉLET.

A békési egyházmegye közgyűlése. Lapunk mult számában említettük már, hogy az egyházmegye közgyűlésével egyidőben folyt le az egyházmegyei segélyegylet közgyűlése is. Tovább folytatva a tudósítást, beszámolunk arról, hogy a segélyegylet közgyűlésén a tagok az egylet válságos helyzetét tekintve, elvállalták tagsági díjaiknak kétszeresre leendő felemelését, ugyszintén a segélyezett özvegyek is lemondtak a pénztári állapot javulásáig a segélyösszeg húsz százalékaról. Már régebben közöltetett e lapokban, hogy a válságot épen az idézte elő, hogy a módosított alapszabály értelmében a tanítók és tanárok nem kötelesek belépni s így csupán a lelkészek s egy-két régebbi tanár s tanító — maradtak tagokul. Segélyezendő özvegy pedig van 24 s ezek közül papi özvegy csak 4. Az értekezlet az alapszabály két pontját módosítani szükségesnek látta. Ehez a másnapi közgyűlés hozzájárult. Egyébként remélhető, hogy a segélyegylet kibontakozik válságos helyzetéből, úgy a kerülettől nyert kölcsön, a tagok által elvállalt kötelezettség, az özvegyek belátása és egyéb az intézetre kedvezőbb körülmények alapján. A válság néhány évig tarthat ugyan, de a 60.000 kor. alaptőke megmentése most már remélhetőleg sikerül. A közgyűlést megelőzőleg a közgyűlési tagok isteni tiszteletre gyűltek az ó templomba, hol Placskó István helybeli lelkész mondott könyörgést, majd az új gimnázium rajztermébe gyűltek a kiküldöttek, hol Haviár Dániel rövid üdvözlő beszéd után a közgyűlést megnyitotta. Az elnökség választásáról szóló jegyzőkönyv felolvastatván, Keviczky László egyházmegyei jegyző üdvözlö az immáron harmadízben megválasztott egyházmegyei elnökséget, mint az egyházközségek újabb bizalmának letéteményesét s tisztének hű betöltéséhez Isten segedelmét kéri. Haviár Dániel megilletődve mond köszönetet a bizalomért, a felügyelőséget elfogadja s a szarvasi — most már bányakerületi — tanítóképzőre, már előbb két ízben tett 600—600 koronás ösztöndíj-alapítványát ez uttal felajánlott 800 koronás adományával 2000 koronára kiegészíti, miről az alapító levelet s a befizetést igazoló okmányt bemutatja. A közgyűlés lelkes éljenzéssel veszi tudomásul a nemeslelkű ténnyt s adományozónak jkvi köszönetet szavaz. Majd Veres József esperes mond lelkes beszédet a protestantizmusnak világmisziójáról, midőn párhuzamot vont a róm. kath. egyháznak és protestáns egyháznak a nemzetek fejlődésére való hatásáról. Amaz bámulatra méltó szerkezetével a fej-

lődés megakasztója, a protestáns ellenben mindenütt úttörő és vezető. Hiszen amit ma mindenütt kivívni igyekeznek, az általános szavazati jog, egyházunkban már 300 év óta megvan és ime él s fejlődik mellette. Ha rossz lett volna, akkor bele pusztult volna az egyház... A hatalmas beszéd, mely még számos jelenségre utalt itt és ottan, általános tetszést keltett, mely őszinte lelkesedéssé fokozódott. Okályi Adolf egyházm. jegyző indítványozta, hogy úgy a felügyelő, mint az esperes beszédét teljes szövegében a jkvbe iktassa a közgyűlés, mely indítvány egyhangú lelkesedéssel fogadtatott, Megejtetvén a tisztujítás, az eredmény a következő: Egyházmegyei jegyzökké választattak lelkészek közül: Keviczky László és Okályi Adolf; a világiakból: Torkos Kálmán orosházi községi főjegyző és dr. Dancs Szilárd ügyvéd. Egyházmegyei pénztárossá lett: Scholtz Gyula. Körlelkészeké lettek a szarvas—kondorosi iskolakörben: Mendöl Lajos, az orosházi körben: Freitag János, a tótkomlói körben: Okályi Adolf, a szarvasi külterki iskolák körén: Rédei Károly. Gyámintézeti elnökké: Scholtz Gyula és dr. Haviár Gyula. Számvevő: Sulyok Ede, ellenőr: Dankó Soma. Megalakított a számvevőszék, iskolaszék, segélyegyleti számvizsgáló bizottság, ellenőrző bizottság, építkezési, kérvényi és szabályrendelet készítő bizottság. Jóvá hagyta a közgyűlés a kondorosi ev. egyház 3-ik tanítói híványát, a kisesákói filia módosított híványát, kitűzte Tótkomlós egyházközséget a legközelebbi közgyűlés helyéül s több kisebb ügy elintézése után a közgyűlés véget ért. A közgyűlést az Árpád szálló éttermében rendezett közebéd követte, hol számos felköszöntő hangzott el a közmegelegedéssel végzett munka után.

Lelkeszi beiktatás. Abaujfansalon e hó 19 én iktatta be a még mult évi dec. 22-én *egyhangulag* megválasztott lelkészt, Mikola Jánost a hegyaljai főesperes Turóczy Pál, lelkészi hivatalába. A beiktatási ünnepélyen résztvettek a szomszéd abaujszántói és hernádvécei lelkészek, a tállyai egyház felügyelője s a fűgödi és baktai ref. lelkészek, a devecséri ref. tanító és a tokaji róm. kath. káplán, a beiktatott lelkész barátja, s rokonai, néhány vendég Tállyáról és Vécséről s a fanciesali egyházból és szórványai-ból igen sokan. A templom zsuffolásig megtelt s a közönség egyrésze kint maradt, nem fért be. A megható beiktatási aktus után az új lelkész II. kor. IV. 5—7. versei alapján egy szépen kidolgozott magvas, biblikus beköszönő beszédet tartott, amely mindenkít meghatott. Közgyűlés után a kiküldötteket és a vendégeket az egyház megvendégelte a paplakon. ahol 30 vendég vett részt. Az új lelkész működéséhez mindenki szép reményt fűz s általános az a nézet, hogy a tevékeny Domján után méltó utódot talált a fanciesali egyház új lelkészében. Adja Isten, hogy úgy legyen!

A szász ev. egyház köréből. Brassóban f. hó 16-án iktatták hivatalába dr. Herfurth Ferenc püspök-helyettes, a brassói szász evangélikusok új lelkészét. Az ünnepies istentisztelet után díszebéd volt, amelyen a város összes előkelőségei megjelentek. A díszebéden Herfurth hazafias beszédet mondott, melyben kifejtette, hogy a szászoknak hazaszeretetüket nemcsak a szülőföldjükre, hanem az egész magyar hazára is ki kell terjeszteni. A lakomán a Kölcséshimnuszot játszották. — Ziegler János erkedi ev. lelkész, kerületi esperes 70 éves születésnapját és tanárságának s lelkészkedésének 40 éves szolgálati ju-

bileumát a napokban szép és megható módon ünnepelte meg a segesvári ág. hitv. esperesi kerület papsága, tanári kara és a hívek nagy száma. A szép ünnepség után délben banquet volt, amelyen az ünnepeltet lelkesen éltették.

Hymen. *Terray Gyula* rozsnyói lelkész, gömöri főesperes eljegyezte özv. Szomor Károlyné sz. *Cotel Lenke* úrasszonyt Rózsnyón. Az eljegyzés alkalmából az egyház és a női gyámintézeti közgyűlés lelkes szerencsekívánatokkal halmozták el a szeretett lelkészt, egyházi közéletünk ez oszlopos tagját. Mi is a legjobb áldásokat kívánjuk e frigyre az Úrtól!

Számadási közgyűlés. Vasárnap január hó 19-én tartotta a gergelyi ev. egyház a számadási közgyűlést. A gyűlés a számadást elfogadta s örömmel vette tudomásul a templom-alap gyarapodását. Boda József gondnoknak, ki hivatalát letette, jegyzőkönyvi közönetet szavazott s helyébe Nagy Danielt választotta meg 3 évre a gergelyi anyagyülekezet gondnokává.

Hymen. *Dr. Kiss Pál* gergelyi földbirtokos, a veszprémi egyházmegye számvevője eljegyezte *Kiss Rózsikát*, *Kiss Mihály* gergelyi egyháztanácsos leányát.

Kérelem. Tisztelettel kérem azokat a lelkésztársakat, akik az egyetemes lelkészi értekezleten felolvasást készek tartani, szíveskedjenek nálam azt bejelenteni felolvasásuk tárgyával együtt. Orosházán, 1908. jan. 27. Veres József elnök.

Halálozás. *Sass Lajosné*, a galsai ev. gyülekezet néhai lelkészének özvegye elhunyt Galsán. Temetésén, mely nagy részvéttel ment véghez, jelen voltak a szomszédos ev. egyházak lelkészei is. Béke porain, áldás emlékezetén!

Templomrabló. Michna István nemzetközi betörő f. hó 27-én éjjel betört a nyiregyházi ev., róm. kath. és gör. kath. templomokba és a feltört persejkekből 61 K készpénzt lopott el. Épen tovább akart állani az összeggel, midőn a vasuti állomáson elfogta a rendőség. Számos bűn terheli lelkét, a melyekért a földi igazságszolgáltatás előtt számot kell adnia.

Beküldetett. Vettük az alábbi sorokat: Nagyt. Szerkesztő Úr! Ismerve b. lapjának irányát és elveit, arra kérem, legyen kegyes abban alkalmisság a Prot. Árvaházi Naptár érdemes szerkesztőjéhez és kiadójához azt a kérdést intézni: vajjon miről jó a „protestáns” kiadványban az a sok határozottan katolikus szellemű, különféle rózsafüzér-olvasóval körültekert derekú, betegét támogató apácával, szüz Máriával illusztrált hirdetés? Vajjon ez protestáns eszmét szolgál? Vagy nem elég, ha a mi köznépünk a mindennapi életben úgy is alig tud szabadulni a bogáncsként ragadó babonától, a kat. szomszédnál hallott csodatevő szűzmáriás meséktől, hát még ebben a tisztán protestáns irányú kiadványban is ezzel kelljen találkozni? Nem gondolják-e azt a t. szerkesztő és kiadó urak, hogy ezzel igen sokat ártnak a prot. eszmének? Tudom jól, hogy ők ezt üzletnek tekintik, de akkor ne kívánják, hogy Naptárunk protestánsnak hivattassék. Az már mégis csak nagy szegénység, hogy még ezt az igazán elterjedt kiadványt sem tudják tisztán tartani az efajta humbug reklámoktól. Én nem hiszem, hogy ez a naptár ezek nélkül is ne hozna fényes jövedelmet. Ezért igen helyesen tenné a Hornyánszky-cég, ha ilyen hirdetésért özentül nem venne fel, Kenessey Béla úr pedig

szintén ügyeljen fel arra, hogy a neve alatt és a protestáns talár alatt ne húzzák meg magukat ezután a rózsafüzér-apácás hirdetések. Tisztelettel: *Mylos*.

Adomány. A mai materialistikusan gondolkozó és cselekvő világban, amikor a legjobb esetben a „do, ut des” elve irányítja az emberiség legnagyobb részének tetteit, ragyogó példaként kell felemlíteni azt a bőkezű áldozatkészséget, mellyel Elek Ferenc és neje sz. Kubina Ilona élemedett korú házastársak nem régg 1000 K-ás adománnyal nagyobbították a ráhó-kecegevarbóci ág. h. ev. egyházközség oltár-alapját. Anyagi javakkal nem nagyon dúsan megáldott gyermektelen öreg házaspárnak eme nemes tette nem szorúl dicséretre, önmagát dicséri. Követendő például szolgálhatna nagyon sokaknak, különösen pedig azoknak, akik azt hiszik, hogy hangzatos jelszavakkal, üres frázisokkal s nagyszólamú kijelentésekkel is lehet nagy ügyet szolgálni s magasztos célt elérni. Ha megszívlelésre találna ez az 1000 K, mely a föld túrásával eltöltött hosszú életnek fáradsággal és sok keserves verejtéssel megérdemelt gyümölcséből került ki, azoknál, kik az emberiségnek s egyes kisebb-nagyobb köreinek, osztályainak vezetésére hivatvák s istápolására, anyagi és szellemi segélyezésére kötelezve vannak, bizony nem véreznék társadalmunk annyi száz meg száz sebből s a Krisztus anyaszentegyháza nem találkoznék léptenyomon oly sok hitközönnyel, nembánomsággal, gúnyos könnyelműséggel, amidőn az istenember parancsára a különböző hitfelekezeti templomokban a gyűlölséget nem ismerő szeretetet hirdeti, mert akkor legjobb tehetsége szerint mindenki részt követelne a munkából, mely a köz javára szolgál ugyan, de ugyanakkor a közt alkotó egyénnek boldogságát célozza. Az Isten tartsa a jótékony házaspárt gazdag kegyelmében mindvégig!

IRODALOM.

Jézus élete evangéliumi képekben. Irta *dr. Masznyik Endre*. Megjelent a magyar prot. irod. társaság kiadványaiban a tudományos könyvsorozat XIX—XX. kötete gyanánt Budapesten 1906—7-ben. Ára 6 korona.

Ennek a műnek két bírálata, vagy talán inkább előzékeny ismertetése van előttem, ú. m. Raffay Sándoré (Theol. Szaklap, 1907. 1. sz.) és (?) Kovács Sándoré (Ev. családi lap, 1907. 19. sz.) Mig azonban az első még eljűt oda, hogy a mű egyik-másik tévedését el nem fedi (melyet jelen bírálatomban külön fel nem említek), addig a másíknak tollát csak a legteljesebb hódolat és elismerés vezette. Pedig így nem építünk, hanem csak úgy, ha teljes jóindulattal ugyan, de igazságosan, tárgyilagosan fogunk minden ismertetéshöz, minden bírálatához. Nincs könynyebb, mint olyan bírálatot zúzni pozdorjává, melyet különös előszeretettel, avagy rossz indulat hoz létre.

Magát a művet nagyjában én is hasznos olvasmánynak tartom a serdülő ifjúság részére s a magam körében tanítványaimnak melegen is ajánlgatom, de személyemet illetőleg hidegen hagyott, ki nem elégitett. Többet, határozottan többet vártam attól a férfiútól, akinek Lutherjét annak idejében örömmel olvastam s mint felgymn. ifjú mohó vágygyal lestem minden új füzetének megjelenését. Hol van a Jézus életében az az édes magyar zenei nyelv, mely

a „Luther“ vitorlát duzzasztotta, hol az a mesterkéltég nélküli közvetlenség, mely „Luther“-ben még oly fülbemászóan és igazán szólal meg? Sehol! A legszebb arcról is ha lehull a bőr, a hús, marad a csontváz, amely rideg és egyhangú; gondolatokat, eszméket ébreszt ugyan ez is, de felmelegíteni képtelen. A Jézus életének nyelve nem a Lutheré, az egykor örök ifjúságról ábrándozó mint megtört agastyán áll előttünk, — óh bárcsak megfürödne a megifjulás fürdőjében! Elnyújtott, tág lére eresztett valóságos nyájaskodást, illetve nyájaskodó vallásosságot látok az egész műben, mely a kevésbé tanultakhoz népies nyelven kíván szólni s habár a népiességet nemcsak egyes szóalakzataiban, hanem az egészen is meglehetősen törekszik keresztülvinni, mégis mintha szerepéről olykor-olykor megfélekedznék s oly fogalmakkal operál, melyeket a kevésbé tanult meg nem ért. Az egyes egyszerű történetekhez fűzött elmélkedések nem teszik alkalmassá a „Jézus élete ev.-i képekben“ címet, mert az itt érteni kellett „képek“ sajátsága a rövid, tömör előadás; már pedig nem az ívek száma, hanem a tartalom s az ennek megfelelő forma, viszont a kijelölt formának megfelelő tartalom irányítsa munkásságunkat.

A következőkben az egyes tárgyi tévedéseket és ellenmondásokat törekszem kijavítani:

41. o. Szerzőnk szerint a lorettói ház Dalmáciában lenne, holott az átellenes tengerparton van. — 68. o. Hogy Bethlehem csak valaha is tartozott volna Efraim, közelebből pedig Benjamin törzséhez, azt sehosem találtam, mert az mindég júdai terület volt. — 84 o. „Egyébként azonban az essenusokból egy vonás sincs rajta (t. i. Ker. Jánoson). Külsőségekből valami, lélekben semmi, amiben rájuk emlékeztetne.“ E tételt semmiképp sem fogadom el, mert Ker. János külső életkörülményei, lelkének iránya, amit e kettőről a sz. írásból tudunk, teljesen beleillenek az essenusi körbe, úgy hogy már a felületen, de annál inkább a mélyebb vizsgálat Ker. Jánosnak essenusi körben való kifejlődésére utalnak. Egyébként, ha szerzőnknek itteni két mondatát a 25—27. oldalakon az essenusokról mondottakkal egybevetjük, úgy csupán odavetett megjegyzésnek kell tartanunk e két rövid mondatot. Ha János essenus nem volt, akkor mi volt? — 150. o. Mi alapon tartja itt a szerző Sikemet, Sikárt és Sebastet egynek? azt nem tudom. Samaria (Schomron, Sebaste), az Omri által emelt főváros Ebaltól é. nyugatra feküdt, Sikem (Schechem, Neapolis, Nabulus), a már Józsuénál előforduló s később is szerepet játszó hely az Ebal és Garizim között, végül pedig Sikár (Sychar) ehez közel, kelet felé feküdt. — 178. o. Miként már előbb a kánai csodánál, úgy a naini ifjú feltámasztásánál is „a történetben (t. i. az éppen véghezvitt csoda előadásában) kijelentett örök igazság“ az, amit szerzőnk keres, de sajnos, más téren találja meg, mint ahol — ha hittal hitnek, szívvel szívnek írta ezt a könyvecskét — keresnie kellene. Előtte áll a csoda, amint Istennek fia véghez vitte és nem látja a csodát, hanem keresi annak symbolikus jelentőségét! Nem, ne keressünk ott symbolumot, ahol történet van, mert hiszen symbolumokat Jézus példázataiban eleget találunk, de ott azután ezek nem is kérkednek a megtörténés tényével. A naini ifjú feltámasztásának tényével Lukács semmit sem akar symbolizálni, csupán egy történeti tény, ha mindjárt csodát is közöl. Szerzőnknek tehát Jézusnál a csoda lehetőségét, sőt

mint az ő magasabb eredetének szükségszerű kifejezését kellett volna hittal a hitnek, szívvel a szívnek és tegyük hozzá: ésszel az értelemnek megmagyarázni, mert a hívő, érző és tanult lélek bizony-bizony képes elhinni, átérezni és megérteni Krisztus Urunk csodáinak lehetőségét! — 321. o. „Fülöp is meghalt már.“ Dehogyan halt meg Fülöp a Jézus életében, hiszen a 18-ik oldalon helyesen teszi a szerző is 34-re Fülöp halála évét. Az sem felel meg a történeti valóságnak, hogy ekkor már csak Heródes Antipas volt életben az átkos heródesi dynastiából. — 346. o. Valószínűleg sajtóhiba lesz a „két napi járó föld“ a „hét“ helyett. — Mig ugyanis a 141. o. szerint a Kapernaum s Jeruzsálem közti utat a Jordán völgye mellett haladva „úgy öt napig“ tartónak mondja, addig a sokkal nagyobb utat Caes. Philippitől Jeruzsálemig, ha mindjárt a „legegyszerűbb irányban, Galileán és Samárián keresztül“ is csupán 2 napi járó földre becsüli. A két egybevetés közti ellentét élesen szökik szembe, ha csak egy pillantást vetünk is a térképre. Caes. Philippitől Jeruzsálemig a légvonal körülbelül 170 km., amit bajos volna két napon megtenni a légvonalnak megfelelő földi távolban. — 354. o. Azt mondja, hogy Jézus az említett sátoros-ünnepeken „úgy látszik tanítványai nélkül“ volt jelen, míg a 365-ik oldalon már Jézus mellett szerepelteti a tanítványokat. Hát bizony ez nem gondosság! — 366. o. Siloa tava Jeruzsálemnek nem d. ny., hanem délkeleti oldalán volt. — 428. o. József Kajafás főpapot V. Gratus nevezte ugyan ki, de nem 25-ben, hanem 18-ban s így nem 11, hanem 18 éven át viselte hivatalát. — 399. o. Mikor a farizeus a templomban imádkozik s hetenként kétszeri böjtjét említi, nem tudom, honnét meríti szerzőnk, mikor e két napnak a csütörtököt és pénteket tartja? Böjti napok voltak a hetfő és csütörtök, mert Mózes a hagyomány szerint egy csütörtöki napon hágott fel a Sínaira és egy hetfői napon jött le onnan a kötáblakkal; egy másik, de már későbbi magyarázat szerint pedig Nebukadnezar hetfőn égette fel a templomot és Titus csütörtökön pusztította el másodszer.

Egy dr. Masznyik Endre látóköre, olvasottsága és pozitív tudása fogja módját találni, hogy amit ezentúl ír, abba beleviszi teljes olvasottságát és tudását. Fájó, kellemetlen kritika sokakat ébresztett öntudatra; legyen ez így most is!

Angöver Andor.

Ev. konfirmandusok kátéja. Irta Raffay Sándor theol. tanár. Pályadíjat nyert mű. *Harmadik* javított kiadás. Ára bekötve 40 fillér. Ezzel a címmel immár harmadik kiadást ért meg a jeles könyvecske, mely körülmény legfényesebben tanuskodik használhatósága és elterjedtsége mellett. E harmadik kiadásban már benn vannak mindazok a módosítások, melyeket a szerző a tapasztalás folytán szükségesnek tartott. Külső kiállítása sokkal szebb, mint az eddigi kiadásoké volt. Megjelent és kapható *Kókai Lajos könyvkereskedésében.* (Budapest, IV., Károly-utca 1.) A konfirmációi oktatáshoz tankönyvül való alkalmazása céljából szívesen küld a kiadó mutatványpéldányt.

Szerkesztői üzenetek.

„X.“ Az egyetemes nyugdíjintézet kötelékébe annak szabályrendelete csak a theologiai tanárokat és a tanítók gyanánt nem működő kántorokat sorozza, mivel ezek egyikének sincs állami nyugdíja. — **B. G. B-st.** Figyelmeztetését köszönöm. Eddig is azt vallottam irányelvül. A kérdésben levők tisztességes cégek gyanánt lettek velem megismertetve. — **Mylos.** Az egyiket most adtam le némi rövidítéssel; a másik legközelebb jön. — **M-r. U-a.** A rektifikációt figyelembe vettem s a szerint közlöm legközelebb. — **V. M.** Köszönöm úgy ezt, mint a pénzbeli küldeményt.

Az oly csunya és kellemetlen női arcszór eltávolítására legalkalmasabb a

RASOLIN.

Néhány perc alatt a szórt az arcról vagy kézről minden fájdalom nélkül eltávolítja.

Egy doboz ára 2 korona helyben, vidékre 2 korona 50 fillér előzetes beküldése mellett 52-6 bérmentve.

Magyar gyártmány! Egyedüli készítő! Magyar gyártmány!

„RASOL“ vegyipari vállalat

BUDAPEST, VI., Váci-körút 55.

Postai és vasuti szétküldés naponta a világ minden részébe.

Magyarok! A kész ruha hécsi gyári munka!

KLEIN ADOLF

férfi-szabó-üzlete BUDAPEST,

VI., Dessewffy-utca 23. sz.

Készít mérték szerint öltönyt vagy felöltőt 15 forinttól feljebb valódi gyapjú szövet maradékokból. — Több évi tapasztalatomat Neuländer Testvérek és Weiner és Grünbaum es. és kir. udvari szabóknál szereztem. 13-6

•• MŰVÉSZIES MUNKA. ••

„EL A BOROTVÁVAL!”

mely már oly sok 1000 és 1000 embernél bőrbetegséget és más szerencsétlenséget okozott.

Borotválkozzunk „Rasol“-al kés nélkül.

Ezen teljesen ártalmatlan vegyszerekből összeállított borotváló por a szak ilt annyira megpuhítja, hogy az az arcról elválik és az arc bársonysima lesz.

Használata egyszerű, mindenki maga kezelheti.

Ára 1 kilogramm (elegendő 30-szori használatra) helyben K 2-40, vidékre K 3-—, előleges beküldése mellett bérmentve, utánvétellel K 3-20.

Egyedüli készítő! Magyar gyártmány!

„RASOL“ VEGYIPARI VÁLLALAT

BUDAPEST, VI., Váci-körút 55. sz.

52-6 RAKTÁRAK BUDAPESTEN:

Török József gyógyszerárában, Király-utca 12 — Neruda N. drogériájában, Kossuth Lajos-u. 7. — Molnár és Moser drogériájában, Koronaherceg-utca 11. — Detsényi Frigyes drogériájában, Marokkói-u. 1. — Detsényi Károly drogériájában, Fürdő-utca 10. — Podor Márton drogériájában, Király-u. 31. Ács Mihály drogériájában, Lipót-körút 27. szám. És minden drogériában és illatszerkereskedésben.

Tisztviselő-kölcsön!

20,000.000 korona áll rendelkezésre
1600 koronán

felüli törzsfizetéssel bíró köztisztviselőknek, katonatiszteknek, nyugdíjasoknak és nyugdíjképes magánhivatalnokoknak 3¹/₂ százalékos alapon 10-20 évi törlesztésre, legtöbb esetben kezes nélkül, szerény utólagos díjazással. Semmi levonás! Régi tartozásokat konvertálunk! Megkeresésnél közlendő: életkor, szolgálati idő és törzsfizetés.

Országos hitel- és kölcsönszerző vállalat

BUDAPEST, VII. ker., Izabella-utca 67.

(Andrássy-ut mellett.)

52-5

VALDMANN ALBERT

photocinkografiai műintézete

Budapest,

VIII. ker., Népszínház-utca 45.

Készít

CLICHÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzékek

és minden egyéb nyomtatványok

részére a legjobb kivitelben, a

legolcsóbb árak mellett. •

Felvilágosítással és árajánlattal

52-5 készséggel szolgálunk.

Elsőrendű ajánlatok! Elsőrendű ajánlatok!

Személyi hitel! Kezes és kezes nélkül katonatisztek-, papok-, lelkészek-, udvari-, állami-, megyei- és magán-tisztviselők, tanítók, kereskedők, iparosok, nyugdíjogosult hölgyek, kereskedelmi alkalmazottak és magánosoknak $\frac{1}{4}$ —20 évig terjedő időre havi, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és egész évi tőkekamat-törlesztéssel!

Különlegesség: **A páris—bécsi enquete értelmében tőkésitem a jövedelmet.**

Jelzálog hitel! 300 koronától feljebb I. II. és III. helyre földek-, városi és vidéki házak, nyaralók, gyárak, fürdőépületek, malmok, ásványvíz és egyéb források és kőbányákra, a becsérték $\frac{3}{4}$ részéig.

Építési hitel! építésfélben levő ingatlanokra, 2—3 részletben, oly arányban, amilyen arányban az építkezés előrehaladt.

Bank- és magánadóságok konvertálása!

Előnyösen! **szolid** alapon és **gyorsan** eszközöm mindezen fenti műveleteket elsőrangú bel- és külföldi intézetek által.

ZÁBORSZKI JÓZSEF

leszámitoló és bankiroda, Budapest, VI., Sziv-u. 28.

Válaszbélyeg melléklendő. • Kérjen prospektust.

ZORN MÓR

BUDAPEST—BÉCS.

**Butorszállítási és
beraktározási
vállalata.**

==== Képviselve: =====

bel- és külföldön minden

==== nagyobb városban. =====

BUDAPEST,

VIII. József-körut 18. szám.

26—8

Ki akar pénzkölcsönt!?

Felvilágosítás díjmentes, válaszbélyeg ellenébe.

4—4 $\frac{1}{2}$ %-os pénzkölcsönt

◇ közvetítünk a következő feltételek mellett: ◇

FÖLDBIRTOKRA

65 évre 2.50%-ra	30 évre 3.20%-ra
60 évre 2.60%-ra	25 évre 3.65%-ra
40 évre 2.85%-ra	20 évre 3.95%-ra

Ezen csekély százalékban tőketörlesztés és kamat befoglaltatik.

BOTH DEZSŐ BANKKÉPVISELETE

Budapest, VII., Rottenbiller-u. 1. szám.

Augusztus hó 1-től Szövetség-utca 2/B.

Nemkülönben személykölcsönt katonatiszteknek, papoknak, tanítóknak, vasuti és gyári alkalmazottaknak, kereskedőknek stb. előnyös visszafizetésre.

Tisztviselőkölesön 5—25 évi időtartamra kötelezvény ellenében, **fizetési előjegyzésre kezes nélkül.** 1000 korona kölcsön után törlesztés és kamat címén fizetendő havonta 8, 10, 12, 15 kor. Levélbeli megkeresésnél megirandó: **állás, fizetés, kitöltött szolgálati idő és életkor.** Ily kölcsönöket 15—20 nap alatt folyósítatunk.

◇ **Törlesztéses jelzálogkölesönt** ◇

szilárd anyagból épült **lakházakra**, valamint telkekre, **építkezésekre** 10, 15, 20, 25, 30, 40 és 50 év alatt leendő törlesztésre. 26—6

Beck Károly, Budapest

épület- és mulakatos, szabadalmazott ablakszellőztető készü-

† lék és onmüködő zajnélküli ajtócsukó-készítő †

VIII., József-utca 14. szám.

Mértékvétel végett szivesked-
jék hozzám fordulni. ☺ ☺ ☺

Ablakszellőzők ára:

Legnagyobb, legnehezebb és diszes	25.— kor.
Rendes ablakok iskolák, inté- zetek és magánlakásokhoz	13.— "
Könnyebb, szimpla ablakokhoz	9.— "
Klozetek	6.60 "

Szabadalmi szám 16.794. Költségvetések ingyen.

Ablakszellőztető készülékeimet a következő nevezete-
sebb helyeken használják: Nemzeti Kaszinó, Keres-
kedelmi minisztérium, Ref. főgimnázium, M. kir. Lu-
dovica, Kispesti állami elemi iskolákban s több kórház
és iskolában és vidéken is kintinónek bizonyultak

3.500 darab már használat-
ban van. 30—8